

ФЕСТИВАЛ ЦВЕЋА „РУЖЕ ЛИПОЛИСТА”

У мачванској равници подно Цера, близу пута Шабац – Лозница, налази се село Липолист. Становници Липолиста држе до тога да нема лепшег села у Мачви од њиховог. Одатле се лепо види Цер „у сребру пролећа, затим у злату јесени, сав у плаветнилу неба”. Име је добило по дрворедима липа, а у новије време славу му проноси мирисна краљица цвећа – ружа (лат. *Rosa*, род из фамилије *Rosaceae*) чији цвет дуго траје, а мирис је изнад сви других. Ово је „цветна оаза” Мачве у којој шорове наткриљују крошње липа, а куће окружује украсно дрвеће и цвеће, посебно руже које су постале заштитни знак Липолиста. У овом зеленом амбијенту се сваке године, у другој половини јуна, одржава туристичка манифестација „Руже Липолиста”, једина те врсте у Србији.

Руже су омиљене због своје лепоте, мириса, шарма и романтичних осећања што их буде у нама. Црвене руже су симбол љубави и женствености. Према грчкој митологији, изникле су из капљица крви Афродите, богиње љубави и лепоте, као сећање на њену љубав према Адонису, док је босонога тражила његово тело по камењару. Ружа, као симбол љубави, чест је мотив на сликама познатих ликовних уметника. Њихов романтичан изглед и њихова упечатљива боја и мирис уносе радост у сваки врт, двориште, кућу и у душе људи.

Савремена ружа настала је од дивљих ружа. *Rosa damascena* (*R. gallica*), *R. tochata*, *R. chinensis*, *R. gigantea*, *R. canina*, *R. lutea* и друге, учествовале су у стварању данашњег богатог сортимента ружа. Из своје постојбине Персије и Вавилона, преко Грчке проширила се на Балканско полуострво, Италију и у друге европске земље. Прва производња садница ружа у Србији започела је 1887. године у Топчидеру на дворској економији породице Обреновић. Забележено је да су у прошлом веку, у Војводини постојали мањи расадници ружа као на пример расадник Беднарзов у Кањижи од 1884. године. После Првог светског рата јављају се у Војводини и Мачви значајнији расадници за производњу ружа и воћних садница, од којих су најпознатији породице Шевар из Петроварадина (1921. год.). Породица Жоје и Јанка Топаловић из Липолиста основали су расадник воћа 1931. а расадник ружа 1960. године. Ружичњак породице Топаловић данас је највећи на Балкану,

обрастао у раскошно расцветале руже, разних боја и мириса. Ту се сваки посетилац може уверити у истинитост речи кинеске крилатице „ако хоћеш да будеш срећан један дан – напиј се, седам дана – ожени се, а ако желиш да будеш срећан целог живота – гаји руже”. А у Јапану, у коме је национални симбол јапанска трешња, у време њеног цветања организују се екскурзије да би се у миру посматрале њене нежне латице.

Прве саднице ружа донели су у Липолист из Врњачке Бање, 1960. године, Јанко и Живојин Топаловић и тако утрли пут расадницима ружа у многим овдашњим домаћинствима. Њихов започети посао прерастао је у традицију не само њихове породице, него и села. Ова породица је и сада међу најзначајнијим српским произвођачима ружа, украсног шибља и зеленила, са производњом од неколико стотина хиљада садница ружа. Њихов расадник посетиле су многе познате личности. Дуже од пола века истрајава ова мирна оаза, отворених капија за љубитеље природе, а могла би бити јединствена учионица за студенте хортикултуре и ђачке екскурзије. Један од четири хектара овог расадника заузимају саднице четинара, патуљастих и високорастућих форми, уклопљени у већ постојећи амбијент овог дивног врта, док се на

остала три хектара гаје саднице 140 сорти ружа разноврстаних у чајевке, многоцветнице, пењачице, полегле, грмолике и патуљасте. Са једног хектара се добије око 150.000 садница. Широки асортиман ружа брзо се мења и стално се појављују нови хит-варијетети за пробирљиво тржиште. Захваљујући дуго-

годишњем раду, Топаловићи су добили право да буду генерални заступници куће „Rozen Tantau” из Немачке.

Село Липолист, које за свој симбол има ружин цвет, заузима посебно место у ружарству Србије. Овде је ружа нашла погодно земљишне и климатске услове. У овом богатом мачванском селу, поред традиционалне пољопривреде све више домаћинстава се бави цвећарством, највише ружарством, и зато га називају најмириснијим селом у Србији. Крајем двадесетог века гајење ружа у Липолисту је достигло максимум. Сем Ивана Топаловића, велики узгајивачи ружа у Липолисту су Аца и Милан Топаловић, Добривоје и Милан Маринковић, Миле и Зоран Станковић, Милосав – Дуда Ђукановић,

Паја Поповић, Цвеја и Аца Косанић, Мика Стаменић и други. Сваке јесени и пролећа одавде са ружиних поља на пут широм Србије и ван граница земље буде послато на хиљаде садница њеног „краљевског височанства” у преко педесет боја. Иначе, липолишки ружари данас своје саднице извозе у више европских земаља, па чак и у Холандију, метрополу цвећарства.

Идеја да се организује „Фестивал ружа”, данас позната туристичка манифестација, настала је у Липолисту 1990. године, на иницијативу Живојина – Жоје Топаловића, Милана Маринковића и тадашњег секретара Туристичког савеза Шапца, Зорана Тошића. Тада је основано друштво љубитеља ружа у Југославији, по угледу на слична европска друштва. То је учињено на првом фестивалу ружа који се потом традиционално одржава већ скоро деценију и по. Данас постоји и Удружење произвођача и љубитеља ружа Србије са седиштем у Београду са десетак својих огранака. Од када је 1990. године установљен „Фестивал ружа”, Липолист је постао познат по необично лепим вртовима ружа који цветају преко целе године.

По традицији, Фестивал „Руже Липолиста” се одржава последње суботе и недеље у јуну, уочи Видовдана, када олистају крошње липа и процветају мајске пузавице. Тада је цвет руже у његовом најблиставијем тренутку и најпојније мирише. Бројни посетиоци фестивала могу да присуствују разноврсним и атрактивним програмима манифестације. Једна од најзначајнијих пратећих приредби Фестивала ружа је изложба цвећа, на којој су поред руже – краљице цвећа, изложене и многобројне врсте декоративног шибља и грмља, четинара, као и великог броја цветних врста, саксијско цвеће, кактуси, прибор за врт и средства за негу и заштиту биља. Од лепоте и раскоши ружиних аранжмана застаје дах, а богатству изложбе доприносе и излагачи који излажу остале врсте цвећа и украсног растиња. Изложба је такмичарског карактера, овде се цвет са цветом такмичи. На њој се такмиче и представљају познати одгајивачи ружа из Липолиста, али и из других места у Србији. Најбољег произвођача ружа и цвећа који учествује на Фестивалу жири награђује „Златном ружом”. Позлаћени медаљон са знаком Фестивала претходних година добили су најуспешнији ружари из Липолиста – Иван Топаловић, Милан Маринковић, Миле Станковић, а од гостију, Груја Миловановић из Ваљева итд.

Фестивал ружа у Липолисту одликује се квалитетом и богатством садржаја. Осим изложбе, посетиоци Фестивала могу присуствовати стручним предавањима односно тематским расправама са посебним

освртом на културу ружа, културно-уметничком програму, додели „Прстена пријатељства”, обићи расаднике ружа, разгледати слике мачванских сликара, посетити изложбу старих јела у оквиру такмичења за „Златне руке Србије” и тако даље. У обилазак ружичњака, цветних алеја и паркова, возе их мачвански фијакери које вуку разиграни коњи, што представља посебну атракцију. Готово по правилу, у Липолисту се тог дана пече во на ражњу, што уз звуке трубача и обиље пића представља сјајан доживљај. Програми се углавном одвијају у згради основне школе и у Дому културе у Липолисту.

Велико признање Фестивала ружа у Липолисту – „Прстен пријатељства” редовно се додељује дами која својом професионалном активношћу доприноси ширењу пријатељства или чини да свет у коме живимо буде лепши. Први „Прстен пријатељства” понела је Нада Стрешек из Ивањић Града, затим Мира Павловић, супруга градитеља моста на Дрини. Трећи носилац овог признања је Хилари Клинтон, затим Љиљана Николић, новинар из Соко Бање, глумица Бранка Веселиновић, певачица Лола Новаковић, позната песникиња Мира Алечковић, и други. За време одржавања Фестивала ружа највеће занимање побуђује такмичење у избору за „Мис руже” и такмичење у припремању старих јела „Златне руке Србије”. Њима претходи отварање изложбе у оквиру „Смотре народног стваралаштва”. Добродошлица гостима Фестивала објављује се у листу „Ружа”, Гласнику Друштва љубитеља ружа - Липолист.

По нашем мишљењу, у Фестивал ружа би требало укључити поворку састављену од мажореткиња, маскираних мештана и ромских музичара, које би мештани Липолиста поздравили цвећем, колачима и пићем, што би у ову прославу унело дах лета, по угледу на Празник мимоза у Херцег Новом. Док траје Фестивал могу се одржавати маскенбали за децу и одрасле, вечери фолклора, позоришне представе, промоције књига, изложбе слика, концерти. Мажореткиње, тромбоњери и забављачи из „Чивијашке републике” могли би да гостују и у београдској Кнез Михаиловој улици, што би била својеврсна туристичка атракција.

Извесно је да овај цвет скоро пола века привлачи посетиоце у ово село. Очување аутентичности пејзажа, одржавање и унапређење природних и хортикултурних вредности Мачве, велики је допринос српској културној баштини у којој Липолист заузима достојно место.

Мр Љиљана Грчић